

WEEE Direktivets baggrund og formål

I dette dokument beskrives baggrunden for og formålet med EU's WEEE Direktiv som indførte producentansvar for affald fra elektrisk og elektronisk udstyr i Danmark i april 2006.

Producentansvaret har hjemmel i den danske "Bekendtgørelse om markedsføring af elektrisk og elektronisk udstyr samt håndtering af affald af elektrisk og elektronisk udstyr" (Elektronikaffaldsbekendtgørelsen) nr. 1296 af 12/12/2011.

Bekendtgørelsen har sit udgangspunkt i Europa-parlamentets og Rådets direktiv 2002/96/EF af 27. januar 2003 om affald af elektrisk og elektronisk udstyr (WEEE Direktivet: Waste Electric Electronic Equipment).

Alle lovtekster og øvrige dokumenter nævnt i det følgende, findes samlet på www.dpa-system.dk under Dokumenter.

Producentansvaret er baseret på, at den enkelte producent eller importør (eller dennes kollektive producentordning) løfter sit ansvar for indsamling og bortskaffelse af elskrot således, at EE-produkter der forfalder som affald bliver håndteret miljømæssigt korrekt.

Producent og importør bliver i det følgende benævnt *producent* under ét, da reglerne for de to grupper er ens.

Indhold

Baggrund	2
Formål med WEEE Direktivet	2
Producentansvaret som metode til at nå WEEE Direktivets målsætninger	3
WEEE Direktivet skal virke konkurrenceneutralt	4
Lovmæssig baggrund	4

Baggrund

Med det formål at forebygge og reducere affaldsmængder fra elektrisk og elektronisk udstyr (EE-udstyr), samt at fremme genbrug og genanvendelse for at mindske ressourceforbruget, formulerede EU Kommissionen allerede tilbage i 1998 det første udkast til et direktiv som skulle minimere miljøbelastningen fra elskrot. Direktivet blev endeligt vedtaget i 2002. Det er udformet efter producentansvarsmodellen, hvor producenter - og importører - skal tage ansvar for deres produkter også i bortskaffelsesfasen. Udover et ønske om at forebygge affaldsmængderne og ressourceoptimere produktudviklingen, indeholder direktivet målkrav om tilbagetagelse og nyttiggørelse af EE-udstyr, når det forfalder som elskrot.

WEEE Direktivet (Waste Electrical and Electronic Equipment) fastsætter fælles EU-regler om håndtering af elskrot. Reglerne er begrundet i miljø- og ressourcehensyn og har til formål at begrænse mængden af elskrot, som skal bortskaffes. Målet er på den ene side at tilskynde producenterne til at fremstille miljøvenlige produkter, og på den anden side at øge genbrug, genvinding og andre former for nyttiggørelse. WEEE Direktivet har således fokus på både produktionsdesign, markedsførte mængder og bortskaffelse af EE-udstyr.

WEEE Direktivet understøttes af RoHS-direktivet (Restriction of the Use of Certain Hazardous Substances) som begrænser eller forbyder anvendelsen af en række skadelige stoffer i EE-udstyr.

Formål med WEEE Direktivet

EE-udstyr indeholder en lang række problematiske stoffer, som har en skadelig virkning ved udslip til det omgivende miljø. Det drejer sig specielt om tungmetaller – såsom kviksølv, bly, cadmium, og chrom – og halogenerede stoffer – såsom CFC, bromerede flammehæmmere, PCB og PVC.

Ud fra et ønske om at beskytte miljøet mod disse stoffer, bliver der stillet krav til udfasning og substitution af problematiske stoffer i udstyret, herunder behandlingen af det udtjente udstyr. En række af målsætningerne i WEEE Direktivet understøttes af RoHS Direktivet, der forbyder anvendelsen af en række af de uønskede stoffer (bly, cadmium, kviksølv, hexavalent chrom, polybromerede biphenyler og polybromerede diphenylethere).

EE-udstyr indeholder også en lang række værdifulde materialer, der ud fra et ressourcemæssigt synspunkt bør genanvendes i forbindelse med fremstilling af nyt udstyr. Direktivet skal sikre, at disse materialer ikke forsvinder ved håndteringen af skrottet, men indgår i produktionen af nyt udstyr. Der er derfor også et ønske om, at man ved at optimere genanvendelsen af de sekundære råmaterialer, som stammer fra elskrot, kan reducere ressourceforbruget. Derved sker der tillige en væsentlig reduktion i mængderne af skrot, som tidligere blev forbrændt eller bortskaffet ved deponering.

Det skal således sikres, at behandlingen af det udtjente udstyr sker under kontrollerede forhold. Samtidig skal det forhindres, at elskrot ulovligt eksporteres til dele af verden, hvor det ikke kan sikres, at der sker en behandling på en miljømæssigt forsvarlig og ressourcebesparende måde.

Der har ikke hidtil været økonomisk incitament for producenten til at optimere design og produktion af elektrisk udstyr i forhold til den efterfølgende miljøbehandling. Der har ej heller eksisteret nogen lovgivning, der pålagde producenter til selv at tage ansvar for behandlingen af udstyret, når det blev til skrot. Det skyldes, at indsamlingen og behandlingen af skrottet fra de private husholdninger fortrinsvis er sket i offentligt regi, og derved er blevet finansieret via skattebetalinger.

For affaldsstrømmene fra erhvervsvirksomheder har der ikke hidtil været nogen kortlægning af, hvilke mængder EE-udstyr der tilgår markedet. Der har ej heller været overvågning af, at førnævnte problemstillinger vedr. uhensigtsmæssig håndtering undgås. Direktivet indfører derfor en række bestemmelser, som skal gøre det muligt, at monitorere mængden af såvel markedsført udstyr som affaldsstrømmene af disse mellem erhvervsvirksomheder.

Elektrisk og elektronisk udstyr fremstilles og markedsføres i stadig stigende mængder. Da levetiden for produkterne bliver stedse kortere, og prisniveauet for en stor del af produkterne er faldende, betyder det i forening, at mængderne af udtjent elektrisk og elektronisk udstyr stiger kraftigt.

På baggrund af ovenstående forhold har EU Kommissionen udnævnt affaldsstrømmen af udtjent elektrisk udstyr til at være en prioriteret affaldsstrøm, der kræver en særlig indsats.

Producentansvaret som metode til at nå WEEE Direktivets målsætninger

EU Kommissionen har valgt at benytte et såkaldt "producentansvar", som metode til at nå de mål, der har ligget til grund for WEEE Direktivet.

Det overordnede princip i producentansvaret er at "forureneren betaler". Det betyder, at producenter og importører af elektrisk udstyr i den enkelte medlemsstat har ansvaret for at tilbagetage og miljøbehandle en forholdsmæssig andel af det elektriske udstyr, de markedsfører, når det er blevet til skrot. Producenten vil indarbejde de eventuelle omkostninger i prisen på det elektriske udstyr, hvorved det i sidste ende bliver slutbrugerne af udstyret (forbrugere og erhvervsvirksomheder), der afholder omkostningerne.

Producentansvaret for elskrot repræsenterer en ændring i affaldshåndteringen. Hvor håndteringen af elskrot tidligere blev foretaget i offentligt regi af kommunerne, er det nu producenterne, der har ansvaret for udstyret fra produktionsfase til bortskaffelsesfase. Producentansvaret skal nå målsætningerne i direktivet gennem implementering i national rammelovgivning. Den nationale lovgivning stiller en række krav til producenterne, der, kombineret med stimulering af markedsmekanismer, forventes at føre til et øget fokus på miljøaspektet.

Det er altså formålet, at producenterne anspores til at udvikle og designe udstyr, der fremmer udfasning og substitution af uønskede stoffer, samt letter separation af udstyret med henblik på at optimere genanvendelses- og genvindingsprocesserne. Endvidere er det ønsket, at der skal ske en løbende optimering af indsamlingsmetoder (returlogistikken) for at mindske transportemissioner, samt at de metoder der anvendes ved behandlingen af skrottet bliver optimeret. Dette skaber såvel miljøforbedringer for

samfundet som økonomiske incitament for producenten i form af reducere af transportomkostninger og gevinst ved salg og genanvendelse af sekundære materialer.

WEEE Direktivet skal virke konkurrenceneutralt

Det er endvidere et væsentligt element i målsætningen for WEEE Direktivet, at udmøntningen sker på en sådan måde, at der ikke opstår konkurrenceforvriddning i såvel den enkelte nationalstat, som på tværs af nationalstater. Det betyder bl.a., at det skal sikres, at der ikke er producenter, som unddrager sig deres forpligtelser og overlader forpligtelserne til andre, hvorved de kan opnå en konkurrencemæssig fordel. De nationale myndigheder skal derfor identificere de producenter, der unddrager sig forpligtelserne – såkaldte Free-Riders, og pålægge dem at opfylde deres forpligtelser på lige vilkår med de øvrige producenter.

For at sikre, at målsætningerne i direktivet opnås, og at lovgivningen overholdes, er det væsentligt, at der sker en løbende kortlægning og overvågning af, at alle producenterne overholder deres forpligtelser på en sådan måde, at konkurrenceforvriddning undgås. Derfor har de enkelte nationalstater etableret nationale registre, hvori producenterne skal registreres, og hvortil der skal ske en løbende indberetning af mængder, som gør det muligt at overvåge markedsføringen af det elektriske udstyr og affaldsstrømme, der bliver et resultat heraf.

I Danmark varetages registeropgaven af Dansk Producentansvars System (DPA-System). Den praktiske håndtering af elskrot fra de private husholdninger varetages ved et samarbejde mellem kommuner, som indsamler skrottet fra borgerne. Samtidig er der etableret virksomheder - såkaldte kollektive ordninger, der kan varetage afhentningen og behandlingen af skrottet på producenternes vegne. Producenter med udstyr til professionelt brug skal individuelt etablere indsamlingsordninger, der gør det muligt at tilbagetage udtjent udstyr fra brugervirksomhederne, ligesom der skal indgås aftaler med miljøbehandlings-virksomheder, der varetager behandlingen af skrottet, når det er indsamlet.

Lovmæssig baggrund

I 2003 blev det europæiske direktiv EF/96/2003 – WEEE Direktivet vedtaget. Direktivet er et såkaldt minimumsdirektiv. Det betyder, at de enkelte nationalstater i EU kan indarbejde en række specifikt nationale bestemmelser i forbindelse med implementeringen af direktivet og derved tilpasse direktivbestemmelserne til de lokale nationale forhold. Dette skal dog ske på en sådan måde, at det ikke er i strid med målsætningerne i direktivet.

Det europæiske WEEE Direktiv er udmøntet i den danske miljøbeskyttelseslov, nr. 385 Lov om miljøbeskyttelse af 25. maj 2005 med senere ændringer. Lovens praktiske implikationer er dernæst udmøntet i form af Bekendtgørelse nr. 362 af 6. april 2010 med senere ændringer.(Elektronikaffaldsbekendtgørelsen).

Som en del af bestemmelserne i WEEE Direktivet skal der ske en revision af direktivet i 2009/2010, hvorunder det bedømmes, hvorvidt der skal ske justeringer for at sikre at alle målsætningerne indfris. Forud for revisionen er der gennemført en række analyser for at undersøge, om der er områder, hvor bestemmelserne fremtidigt skal tilpasses, for at opfylde målsætningerne.